

СТАНОВИЩЕ

От: **проф. д-р Марияна Върбанова Божидарова**
Стопанска академия „Д. А. Ценов” - Свищов
научна специалност Икономика и управление

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност *“Икономика и управление (туризъм)”* в УНСС

Автор на дисертационния труд: **Ралица Валентинова Георгиева**
Тема на дисертационния труд: **Иновации на специализираните продукти на туроператорите в деловия туризъм**

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд, съгласно Заповед №103/18.01.2021 г. на Зам.-ректора по НИД на УНСС

1. Информация за докторанта

Докторантката Ралица Валентинова Георгиева се е обучавала по докторска програма към катедра „Икономика на туризма” при факултет „Икономика на инфраструктурата“ в УНСС по научната специалност Икономика и управление (туризъм), съгласно Заповеди на Ректора на УНСС №№715/06.04.2016 г. и 444/20.02.2020 г. Обучението е осъществено в редовна и задочна форма, в периода 2016-2020 г.

Висшето си образование Ралица Георгиева е завършила в УНСС - София, специалност “Икономика на туризма”, ОКС “бакалавър” (2010-2014 г.) и ОКС „магистър“ (2014-2015 г.) по същата специалност. По времето на обучението си в ОНС “доктор” докторантката води занятия по три учебни дисциплини, от които две – на английски език. Участва като член на научните екипи на два научноизследователски проекта. Ралица Георгиева има практически опит, придобит от работата ѝ последователно като администратор рецепция в хотел от международната верига “Park Inn by Radisson” – София, служител маркетинг и продажби в туристическа агенция “Премиер турс” ЕООД и понастоящем е

служител в отдел “Продажби” в хотел “Зорница Фемили Естейт” – част от престижната френска асоциация Relais & Chateaux.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертацията представлява стройно, логическо и задълбочено изследване, което се състои от 283 страници основен текст, сполучливо подкрепени с графичен, табличен и обработен по подходящ начин емпиричен материал.

Дисертационният труд се отличава с *класическа и балансирана структура*, съставена от увод, три глави, заключение и списък на използваната литература. Разработката е нагледно илюстрирана посредством 6 таблици и 45 фигури, и съдържа 3 броя приложения.

Преценката ми е, че *темата* на дисертационния труд се отличава с актуалност, практическа значимост и дисертабилност. Тя се обуславя от наличието на предпоставки за увеличаване предлагането на продукти от деловия туризъм и от необходимостта от разграничаване на продуктовото предлагане и възможностите за иновация на специализираните продукти от страна на предлагащите ги туроператорски фирми. Дисертационният труд изследва именно иновациите на специализираните продукти на туроператорите в деловия туризъм. По мое мнение, това е първото у нас мащабно научно-приложно изследване по тази конкретна проблематика, което безспорно го прави оригинално.

Научното изследване на материята е от важност както за теорията, така и за практиката на туристическите компании. Авторът успява да обхване спецификата, проблемите и тенденциите при деловия туризъм, да обоснове методологията на изследването на специализирани продукти в този вид туризъм и да проведе сериозно емпирично изследване на определените продукти, въз основа на което да създаде усъвършенстван иновативен модел за интегриран делови и винен туризъм, задоволяващ повече потребителски мотиви, и приложим на всички нива в управлението на туризма в България.

Трябва да се подчертае, че за разработването на избраната тема са необходими задълбочена теоретична подготовка и добри аналитични способности.

Основната цел на дисертационния труд е «да се предложи интегриран модел под формата на технологично предписание за усъвършенстване на специализираните продукти на туроператорите по делови туризъм, посредством прилагането на продуктови, технологични, производствени и организационни иновации». За постигане на целта са дефинирани десет изследователски *задачи*, които кореспондират с поставената цел на изследването. Считаю, че би могло някои от задачите да се обединят.

Обект на изследване са специализираните продукти на туроператорите по делови туризъм.

Предмет на изследване е създаването на иновативни пакетни продукти по делови туризъм от туроператорите, базирани на новите тенденции за комбиниране на повече от един специализиран вид туризъм.

Изследователската теза е, че «въвеждането на иновации на специализираните продукти на туроператорите по делови туризъм дава възможност да се диференцира тяхното продуктово предлагане и служи като инструмент за привличане на туристите в дестинациите (туристическите райони).» Във връзка с нея са изследвани три работни хипотези.

Считам, че целта, задачите и изследователска теза на разработката, като цяло, са добре формулирани, а обектът и предметът са ясно очертани.

При разработването на дисертационния труд е използван набор от научноизследователски *подходи и методи*, като: индуктивен и дедуктивен, анализ и синтез, сравнение, системен подход, експертен анализ, статистически методи (корелационен и регресионен анализ), анкетен метод и интервю.

В дисертационния си труд авторът демонстрира умения за умело боравене с научни понятия, стремеж към критичен анализ на научни съждения и придържане към научен стил на изложението.

Като цяло, правилно са маркирани някои ограничителни условия на изследването. Използваните литературни източници добросъвестно са посочени.

Използваната *литература* е поместена в списък от 135 заглавия на български (44 бр.) и английски език (91 бр.), и 75 интернет адреса, който свидетелства за задълбочената информираност на докторантката относно изследванията на конкретния разискван проблем както от български, така и от множество чуждестранни автори. Литературните източници са анализирани и обобщени по необходимия за дисертационно изследване начин.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Структурирането и съдържанието на изследването намирам за логично и последователно. Авторът демонстрира умения да систематизира, анализира и обобщава значителен по обем идеен и фактически материал за целите на своето изследване. Набраните емпирични данни не просто са представени, а обработени чрез съвременни методи.

Достатъчно ясно и аргументирано докт. Ралица Георгиева постига основната си изследователска цел и решава поставените изследователски задачи. По този начин тя доказва изследователската си теза и поставените хипотези.

По отношение на постигнатите научни и научно-приложни резултати може да се обобщи, че е налице своеобразен изследователски подход, избран от докторантката и успешно приложен за постигане на реални резултати при написването на дисертационния труд. Доказателства за наличието на тези резултати, освен в цялостната постройка на дисертацията, има обобщени и синтезирани в заключението. Изследвана е теоретичната рамка на деловия

туризъм, като е направена систематизация на неговото развитие и на тази основа са изведени основните му характеристики в началото на второто десетилетие на 21 век. По примера на добрите практики в света, е представен организационно-управленски модел за функциониране на асоциациите по делови туризъм, с възможност за приложение в България. Проведен е анализ на факторите на интегрирания иновативен модел на делови туризъм по модела на Christian Cooper. Проведено е сериозно емпирично изследване на определените продукти, въз основа на което е създаден усъвършенстван иновативен модел за интегриран делови и винен туризъм, задоволяващ повече потребителски мотиви.

В дисертационния труд на докт. Ралица Георгиева няма доказано плагиатство по законоустановения ред.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Предложеният за оценка дисертационен труд притежава убедителни доказателства за научно-приложни резултати, представени като решения по изследваните проблеми. Изведените в автореферата научни и научно-приложни приноси отговарят на действителните приносни моменти в дисертационния труд. Те са лично дело на докторантката и аз ги приемам.

В обобщение, приносните моменти в дисертационния труд, според мен, са свързани с обогатяване на съществуващите знания, приложение на научните постижения в практиката и нейното усъвършенстване.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Впечатляващ е представеният списък с публикации – 14, от които 3 научни статии (в съавторство с научния си ръководител) и 11 научни доклада (6 – самостоятелни и 5 – в съавторство), свързани с темата на дисертационния труд. Това е доказателство, че важни части от труда са станали обществено достояние и са получили научна оценка. Общият брой точки, които формират тези публикации, значително надхвърля минималните национални изисквания за придобиване на ОНС “доктор”.

6. Оценка на автореферата

Разискваните в дисертационния труд основни аспекти намират място в представения автореферат. Неговото съдържание кореспондира с основния труд, като представя в синтезиран вид изследвания проблем. Авторефератът е съставен от шест части, които включват: обща характеристика; структура и съдържание; синтезирано изложение; справка за приносите; списък на публикации по дисертационния труд и декларация за оригиналност на дисертационния труд.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Ръководена от максимата, че няма свършен научен труд, бих могла да маркирам някои основни критични бележки и препоръки към докторантката, а именно:

1. Някои от формулираните десет задачи на изследването би могло да се обединят.
2. Големият обем на дисертационния труд предполага наличие на някои излишни описателни части, преди всичко във втора глава на труда, най-вече в параграф 2.2.
3. Дисертационният труд би спечелил, ако представеният организационно-управленски модел за функциониране на асоциациите по делови туризъм (Фиг. 2.4. на стр. 144) е обоснован по-задълбочено.

Интересната проблематика, разисквана в дисертационния труд, поражда някои въпроси. Бих желала докторантката да отговори на следния *въпрос*:

1. Кои биха били успешни подходи от страна на туроператорите за справяне с актуалните проблеми пред деловия туризъм?

8. Заключение

Дисертационният труд се характеризира с оригиналност на изследването. Той представлява определен принос както към теорията, така и към практиката и отговаря на необходимите изисквания за разработване и написване, съгласно ЗРАСРБ и Правилника за неговото прилагане. Това ми дава основание с убеденост да предложа на почитаемото Научно жури да вземе **положително решение** за присъждане на **ОНС “доктор”** в професионално направление 3.8 Икономика, по научната специалност “Икономика и управление (туризъм)” на **Ралица Георгиева**, за което аз ще гласувам с “**ДА**”.

28.03.2021 г.

Изготвил: .....
/проф. д-р Марияна Божинова/